

Маңғыстау облысы білім басқармасының “Білім берудің
оқу-әдістемелік орталығы” коммуналдық мемлекеттік мекемесі

Сөздің сиқырлы әлемі
(Әдістемелік құрал)

Ақтау - 2026 ж

Рецензент: Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инженеринг университеті, Педагогика факультетінің педагогика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры Калиева Гүлжан Абужарова.
Рецензент: Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инженеринг университеті, «Жаппы педагогика» кафедрасы РнД, п.ғ.к. Абдуллаева П.Т.

Құрастырушы:

Кенжетараева Альбина Болатбаевна

«№4 арнайы бағабакшасы» мұғалім-логопед, дефектолог, педагог-сарапшы

Аннотация: «Сөздің сикырлы әлемі» әдістемелік құралы мектепке дейінгі жастағы балалардың тілдік қабілеттерін дамытуға және сөйлеу мәдениетін қалыптастыруға бағытталған. Енбекте балалардың сөздік қорын байыту, дыбыстарды дұрыс айту дағдыларын жетілдіру және байланыстырып сөйлеуге үйретудің тиімді жолдары ұсынылған. Құралдың мазмұны тіл дамыту сабақтарын, мнемотехника әдістерін, дидактикалық және рөлдік ойындарды.

«Ұсынылды»

Сараптау комиссиясының кенесі

Хаттама №1

«20» 05 2026 ж.

Хатшы М. Байдулла

1. Түсінірме жазба

Қазіргі білім беру жүйесінде мектепке дейінгі жастағы балалардың тілдік дамуы – тұлғанын жан-жақты қалыптастырудың маңызды шарттарының бірі болып табылады. Ерте жаста қалыптасқан сөйлеу дағдылары баланың танымдық белсенділігіне, әлеуметтік бейімделуіне және мектепке дайындығына тікелей әсер етеді.

Мақсаты: Мектепке дейінгі жастағы балалардың сөйлеу тілін жан-жақты дамыту, сөздік қорын байыту, дыбыстарды дұрыс айту дағдыларын қалыптастыру және тіл арқылы қарым-қатынас мәдениетін жетілдіру.

Міндеттері:

- балалардың фонематикалық есту қабілетін дамыту;
- дыбыстарды дұрыс айту және артикуляциялық дағдыларын қалыптастыру;
- сөздік қорын белсендіру және байыту;
- байланыстырып сөйлеу (диалогтық және монологтық) дағдыларын дамыту;

• тілдің грамматикалық құрылымын меңгеруге үйрету;

• көркем әлебиет арқылы сөйлеу мәдениетін қалыптастыру;

• дидактикалық және рөлдік ойындар арқылы тілдік белсенділікті арттыру;

• мнемотехника әдістері арқылы есте сақтау және сөйлеу қабілетін дамыту;

• балалардың шығармашылық ойлауын және өз ойын еркін жеткізуді қалыптастыру;

• тілдің қарым-қатынас құралы ретіндегі маңызын түсіндіру.

Күтілетін нәтиже:

Әдістемелік құралды жүйелі қолдану нәтижесінде:

- балалардың сөздік қоры кеңейеді;
- дыбыстарды дұрыс айту дағдылары қалыптасады;
- фонематикалық есту қабілеті дамиды;
- сөйлем құрастыру және байланыстырып сөйлеу деңгейі артады;
- балалар өз ойын еркін және түсінікті жеткізе алады;
- қарым-қатынас мәдениеті мен сөйлеу әдебі қалыптасады;
- шығармашылық және тілдік белсенділік жоғарылайды;
- тілге деген қызығушылығы артып, коммуникативтік дағдылары дамиды;
- мектепке тілдік тұрғыдан дайындық деңгейі жақсарады.

2. Кіріспе

Сонғы жылдары балалар арасында сөйлеу тілінің бұзылыстарының, сөздік қордың жеткіліксіз дамуының және байланыстырып сөйлеу дағдыларының әлсіз қалыптасуы жиі кездесуде. Осыған байланысты балабақша жағдайында балалардың тілін ойын, шығармашылық және коммуникативтік әрекеттер арқылы жүйелі дамыту қажеттілігі артып отыр.

«Сөздің сиқырлы әлемі» әдістемелік құралы балалардың тілдік қабілеттерін дамытуға бағытталған тиімді әдіс-тәсілдер мен ойын технологияларын біріктіреді. Құралда тіл дамыту сабақтары, дидактикалық ойындар, мнемотехника, көркем әдебиетпен жұмыс және рөлдік ойындар арқылы сөйлеу дағдыларын қалыптастырудың практикалық жолдары ұсынылған. Сондықтан бұл әдістемелік құрал мектепке дейінгі ұйым педагогтері мен логопед мамандары үшін өзекті әрі тәжірибелік маңызы жоғары болып табылады.

I. Негізгі бөлім.

"Сөздің сиқырлы әлемі" тақырыбы балабақшада өте қызықты әрі пайдалы түрде ұйымдастырылуы мүмкін. Бұл тақырып балалардың тілдік қабілеттерін дамытуға, сөздік қорын байытуға, өз ойларын еркін жеткізуге және қарым-қатынас жасау дағдыларын қалыптастыруға зор мүмкіндік береді. Балабақшада "Сөздің сиқырлы әлемі" тақырыбы аясында келесідей іс-шаралар мен әдістерді қолдануға болады:

Оқу-тәрбие процесінде:

Тақырыптық апталықтар/күндер: "Дыбыстар әлемі", "Сөздердің сыры", "Сөйлемдер құрастырамыз", "Ертегілерге саяхат", "Тіл - қарым-қатынас құралы" сияқты тақырыптық күндер мен апталықтар ұйымдастыру. Әр тақырып аясында әр түрлі ойындар, жаттығулар, әңгімелер мен шығармашылық тапсырмалар орындалады.

- 1. Тіл дамыту сабақтары:** Арнайы жоспарланған тіл дамыту сабақтарында дыбыстарды дұрыс айтуға, сөздік қорды байытуға, грамматикалық құрылымдарды меңгеруге бағытталған жаттығулар мен ойындар қолданылады. Мысалы, "Кім не айтады?", "Сиқырлы дорба", "Сөз құрастыр", "Артық сөзді тап" т.б.
- 2. Көркем әдебиетпен таныстыру:** Балаларға ертегілер, өлеңдер, жұмбақтар оқып беру, оларды талдау, рөлдерге бөліп оқу, сахналау.
- 3. Дидактикалық ойындар мен жаттығулар:** Тақырыпқа сай әр түрлі дидактикалық ойындар мен жаттығулар жасау және қолдану. Мысалы, суреттер бойынша әңгіме құрастыру, сөздерді буындарға бөлу, қарама-қарсы мағыналы сөздерді табу, сөздерді топтастыру т.б.

- 4. Рөлдік ойындар:** Балалардың сөздік қорын белсендіру, диалог құра білу дағдыларын дамыту үшін "Дүкен", "Дәрігерге бару", "Қонақта" сияқты рөлдік ойындар ойнату.
- 5. Шығармашылық жұмыстар:** Сурет салу, мүсіндеу, аппликация жасау барысында балалардың өз ойларын сөзбен жеткізуін ынталандыру. Мысалы, жасаған жұмыстары туралы әңгімелеп беруін сұрау.
- 6. Мнемотехника:** Балалардың жаңа сөздерді, өлеңдерді, ертегілерді жақсырақ есте сақтауы үшін мнемотехника әдістерін қолдану (суреттер, белгілер арқылы ассоциациялар құру).
- 7. Сабақ жоспарлары мен конспекттері:** Әр түрлі жас тобына арналған (кіші, ортанғы, ересек) тіл дамыту сабақтарының үлгілері.
- 8. Ойындар мен жаттығулар:** Сөздік қорын байытуға, дыбыстарды дұрыс айтуға, тілдің грамматикалық құрылымын меңгеруге арналған дидактикалық ойындар мен жаттығулар.
- 9. Ата-аналармен жұмыс:** Ата-аналарға арналған кенестер, ұсыныстар, бірлескен іс-шаралардың жоспарлары.

"Сөздің сиқырлы әлемі" тақырыбындағы іс-шаралар балалардың тілдік қабілеттерін дамытуда таптырмас құрал бола алады. Әрбір жас тобына сай келетін ойындар мен әдістерді қолдана отырып, олардың сөздік қорын байытуға, тіл мәдениетін арттыруға және шығармашылық қабілеттерін оятуға болады.

Мысалы, кіші жастағы балалар үшін түрлі-түсті суреттермен жұмыс істеу, жануарлардың дыбыстарын салу, қарапайым өлеңдер мен жұмбақтарды шешу қызықты әрі пайдалы болса, үлкенірек балалар үшін рөлдік ойындар, сөзжұмбақтар, әңгіме құрастыру, тіпті шағын театрландырылған қойылымдар ұйымдастыруға болады.

Ең бастысы, әрбір әрекет балаларға қуаныш сыйлап, тілге деген сүйіспеншілігін арттыруы тиіс.

1.1. Тақырыптық апталықтар/күндер:

"Дыбыстар әлемі", "Сөздердің сыры", "Сөйлемдер құрастырамыз", "Ертегілерге саяхат", "Тіл - қарым-қатынас құралы" сияқты тақырыптық күндер мен апталықтар ұйымдастыру.

Әр тақырып аясында әр түрлі ойындар, жаттығулар, әңгімелер мен шығармашылық тапсырмалар орындалады.

"Дыбыстар әлемі"

Балабақшада "Сөздің сиқырлы әлемі" тақырыбының аясында өте қызықты әрі маңызды бөлім болып табылады. Бұл бөлім балалардың фонематикалық есту қабілетін дамытуға, дыбыстарды дұрыс айтуға үйретуге, сөздердің дыбыстық құрамын түсінуге бағытталған.

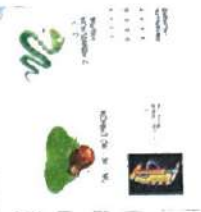
"Дыбыстар әлемі" тақырыбында балабақшада қандай іс-шаралар мен әдістерді қолдануға болады:

Оку-тарбия процессинде:

- ✓ **Дыбыстык жаттыгуулар:** Артикуляциялык жаттыгуулар (тил, ерин, жак бурчпикеттерин дамытууга арналган жаттыгуулар), тыныс алуу жаттыгуулары, дауысты және дауыссыз дыбыстарды айтуу жаттыгуулары. Мисалы: "Жел үрөйдү", "Сагат тили", "Балапан шүкүлөйдү" т.б.

Фонематикалык өстүлдү дамытуу ойындары:

- "Не дыбыс?": Тарбиеші әр түрлі дыбыстар шығарды (жанбырдың дыбысы, коннраудың дыбысы, жануарлардың дыбыстары), балалар оны табады.

- "Кай дыбыс жогалды?": Бирнеше дыбыстык ойыншыктарды көрсөтпип, биреун жасыралды, балалар кай дыбыстын жогалганын айтты.

- "Сөздің соңында кандай дыбыс?": Ұжас ойын, бирак сөздің соңгы дыбысын табу керек.
- "Дыбысты тап": Тарбиеші дыбыс айтты, балалар сол дыбыс бар суретті немесе затты табады.
- "Шапалакта": Тарбиеші сөз айтты, балалар сөзгөгі буын санын шапалактап көрсөтөді.

- ✓ **Дыбыстармен таныстыру:** Дауысты және дауыссыз дыбыстар туралы түсінік берүү, олардын айтылу ерекшеліктерін көрсөтүү. Өрлптермен таныстыру алдында дыбыстарға көбірек көңіл бөлүү маңызды.

✓ **Ойындар мен жаттыгуулар:**

- "Дыбыстык жол": Еденге әр түрлі дыбыстардың суреттерін салып, балалар сол дыбыстарды атай отырып жүреді.
- "Сықырлы калпак": Калпактан әр түрлі дыбыстар жазылган карточкаларды алып, сол дыбыстан басталатын сөздер айту.
- "Дыбыстык пойыз": Өрбір вагонга белгілі бір дыбыстан басталатын сөздерді "тисейді".

- ✓ **Көрнекіліктерді қолдану:** Дыбыстардың суреттері, артикуляциялык кестелер, дыбыстык ойыншыктар.

Ортаны ұйымдастыру:

- ✓ **"Дыбыстар бұрышы":** Әр түрлі дыбыстар бейнеленген суреттер, дыбыстык ойыншыктар, дыбыстык лото, дыбыстык домино сияқты материалдармен жабдықтау.
- ✓ **Дыбыстык кестелер:** Дауысты және дауыссыз дыбыстарды көрнекі түрде көрсөтетін кестелер іліп қою.

"Дыбыстар әлемі" тақырыбын қызқты әрі ойын түрінде ұйымдастыру балалардың тілдік дамуына, әсіресе сөйлеу қабілетінің қалыптасуына зор ықпал етеді. Бұл кезеңде дұрыс қалыптасқан дыбыстык өстү және дыбыстарды дұрыс айту дағдылары балалардың оқу мен жазуды меңгеруіне негіз болады.

2.1. Тіл дамыту сабақтары:

Тіл дамыту сабақтары баалақашала балалардың тілдік қабілеттерін жан-жақты дамытуға бағытталған арнайы ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінің бір түрі. Бұл сабақтар "Сөздің сықырлы әлемі" тақырыбының әрбір бөлімін теренірек меңгеруге, балалардың сөздік қорын байытуға, байланыстырып сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға, дыбыстарды дұрыс айтуға және тілдің грамматикалық құрылымын меңгеруге көмектеседі.

Тіл дамыту сабақтары әр түрлі жас тобының ерекшеліктеріне сай құрылады және әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы қызқты әрі тілді өткізіледі.

Тіл дамыту сабақтарының мақсаттары:

- Балалардың сөздік қорын белсендіру және байыту.
- Байланыстырып сөйлеу дағдыларын дамыту (диалогтық және монологтық сөйлеу).
- Дыбыстарды дұрыс айту дағдыларын қалыптастыру және жетілдіру.
- Тілдің грамматикалық құрылымын меңгеруге алғашқы қадамдар жасау (сөздерді дұрыс түрлендіру, қарапайым сөйлемдер құрастыру).
- Фонематикалық өстү қабілетін дамыту (дыбыстарды ажырату, сөзгөгі дыбыстың орнын анықтау).
- Балалардың тілге деген қызығушылығын арттыру.

Тіл дамыту сабақтарының түрлері (тақырыптарына байланысты):

- Дыбыстық мәленнетке тарбиелеу: Дыбыстарды дұрыс айтуға үйрету, артикуляциялык жаттыгуулар, фонематикалык өстүлдү дамыту ойындары ("Кай дыбыс?", "Сөзді тап").
- Сөздік жұмыс: Жаңа сөздермен таныстыру, олардың мағынасын түсіндіру, синонимдер, антонимдер, омонимдер туралы алғашқы түсініктер беру ("Сөздер әлемі", "Сөз ойлап тап").
- Сөйлем құрастыру: Қарапайым және кеңейтілген сөйлемдер құрастыруға үйрету, сөздердің сөйлемгөгі орнын түсіндіру ("Сөйлемдер құрастырамыз", "Сурет бойынша әңгіме").

Байланыстырып сөйлеуді дамыту:Ертегілерді, әңгімелерді қайта айтуға үйрету, суреттер сериясы бойынша әңгіме

құрастыру, өз тәжірибелері туралы әңгімелеу ("Ертегілерге саяхат", "Менің ойым").

- Грамматикалық жұмыс: Зат есімдердің көпше түрін жасау, сын есімдерді зат есімдермен үйлестіру, етістіктердің шақтары туралы алғашқы түсініктер беру ("Сөздер қалай өзгереді?").
- Көркем әдебиеттен жұмыс: Ертегілерді, өлеңдерді, жұмбақтарды оқу, талдау, рөлдерге бөліп оқу, мазмұнын қайта айту ("Кітаптар әлемі").
- Қарым-қатынас дағдыларын дамыту: Диалог құруға үйрету, сұрақ қою және жауап беру мәдениетін қалыптастыру, өз ойын сыпайы түрде жеткізуге үйрету ("Тіл - қарым-қатынас құралы").

Тіл дамыту сабақтарын ұйымдастыру формалары:

- Фронтальды сабақ: Барлық балалармен бір уақытта жүргізіледі.
- Топтық жұмыс: Балалар шартын топтарға бөлініп, белгілі бір тапсырманы орындайды.
- Жеке жұмыс: Әрбір баланың қажеттілігіне қарай жеке тапсырмалар беріледі.
- Ойын түріндегі сабақ: Дидактикалық ойындар, рөлдік ойындар, қимылдық ойындар арқылы тілдік дағдыларды дамыту.

Тіл дамыту сабақтарында қолданылатын әдіс-тәсілдер:

- Сөздік әдістер: Әңгімелесу, түсіндіру, сұрақ-жауап, сипаттау, баяндау.
- Көрнекілік әдістер: Суреттер, иллюстрациялар, заттар, ойыншықтар, мнемотехникалық кестелерді қолдану.
- Ойын әдістері: Дидактикалық ойындар, рөлдік ойындар, қимылдық ойындар, саясат ойындары.
- Практикалық әдістер: Тапсырмаларды орындау, жаттығулар жасау, сөйлемдер құрастыру.

Тіл дамыту сабақтарын жоспарлау кезінде балалардың жас ерекшеліктерін, қызығушылықтарын ескеру, сабақтың мақсатын нақты анықтау және әртүрлі әдіс-тәсілдерді тиімді қолдану маңызды. Сабақ барысында балалардың белсенділігін арттыру, олардың өз ойларын еркін жеткізуге жағдай жасау қажет.

2.2. Көркем әдебиетпен таныстыру:

Көркем әдебиетпен таныстыру бағамында балалардың тілдік дамуымен қатар, рухани дүниесін байыту, эстетикалық талғамын қалыптастырудың және шығармашылық қабілеттерін дамытудың маңызды бөлігі болып табылады. Өлең шығармалар арқылы балалар қоршаған әлемді танып біледі, адамдардың қарым-қатынасы, жақсылық пен жамандық туралы түсінік алады, сондай-ақ өз сезімдері мен ойларын білдіруге үйренеді.

Көркем әдебиетпен таныстыру барысында келесідей жұмыс түрлері мен әдістер қолданылады:

Оқу-тарбие процесінде:

- Оқып беру: Тәрбиешінің балаларға әр түрлі жанрдағы көркем шығармаларды (ертегілер, әңгімелер, өлеңдер, жұмбақтар, мақал-мәтелдер) мәнерлеп оқып беруі. Оқу барысында дауыс ырғағын, интонацияны өзгерту, кейіпкерлердің сөздерін келтіру арқылы балалардың қызығушылығын арттыру.
- Тыңдау: Аудиожазбадағы көркем шығармаларды тыңдау. Бұл балалардың есту қабілетін, зейінін дамытады және шығарманың мазмұнын жақсырақ қабылдауына көмектеседі.
- Талдау: Оқылған немесе тыңдалған шығарманың мазмұнын, кейіпкерлерін, олардың әрекеттерін, шығарманың идеясын талқылау. Балалардың өз ойларын, сезімдерін білдіруге мүмкіндік беру, сұрақтар қоюға ынталандыру.

- Сөздік жұмыс: Шығармада кездесетін жаңа және түсініксіз сөздердің мағынасын түсіндіру, синонимдер мен антонимдерді табуға жаттықтыру.

- Мазмұнын қайта айту: Балалардың шығарманың мазмұнын өз сөздерімен, тізбекті түрде айтып беруін ұсыну. Бұл байланыстырып сөйлеу дағдыларын дамытады және есте сақтау қабілетін жақсартады.
- Рөлдерге бөліп оқу: Шығын көлемді шығармаларды немесе диалогтарды балалардың рөлдерге бөлініп оқуы. Бұл сөйлеу мәнерін, интонацияның дамытады және шығармаға деген қызығушылықты арттырады.
- Сахнадау: Оқылған шығармалардың үзінділерін немесе толық нұсқасын балалардың өз күштерімен сахналауы. Бұл шығармашылық қабілеттерін, актерлік шеберлігін және тілдік белсенділігін дамытады.

- Көркем шығармалар бойынша ойындар:
 - “Ертегіні тап”: Сипаттау, үзінді оқу арқылы ертегіні табу.
 - “Кейіпкерді тап”: Кейіпкердің сөзі немесе әрекеті бойынша оны табу.
 - “Не болды содан кейін?": Ертегінің аятын болжау немесе жалғастыру.
 - “Сикырлы қоржын”: Ертегілерге қатысты заттарды тауып, олар туралы әңгімелеу.
- Шығармашылық тапсырмалар: Оқылған шығармалардың сюжеттері бойынша сурет салу, мүсіндеу, аппликация жасау, ертегілерге иллюстрациялар дайындау, өз ертегілерін құрастыру.

Ортаны ұйымдастыру:

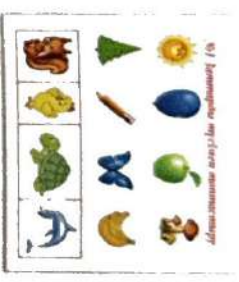
- “Кітап бұрышы”: Әр түрлі жанрдағы және тақырыптағы балаларға арналған кітаптармен жабдықтау. Кітаптардың қолжетімді болуы және қызықты бөсендірілуі маңызды.
 - Тематикалық көрмегер: Апта немесе ай тақырыбына сай кітаптардың көрмесін ұйымдастыру.
 - Кітаптарды жөндеу бұрышы: Балаларды кітаптарға ұқыпты қарауға үйрету мақсатында кітаптарды бірге жөндеу.
- Көркем әдебиеттен таныстыру балалардың тілін дамытудың қуатты құралы болып табылады. Әдеби шығармалар арқылы балалардың сөздік қоры байиды, сөйлеу мәнері жетіледі, қиялы мен шығармашылық қабілеттері дамиды. Сондықтан бұл жұмыс түріне балабақшада ерекше көңіл бөлінуі тиіс.

2.3. Дидактикалық ойындар мен жаттығулар:

Дидактикалық ойындар мен жаттығулар балабақшада балалардың тілін дамыту процесінде маңызды рөл атқарады. Олар оқуды қызықты әрі тартымды етеді, балалардың белсенділігін арттырады және тілдік білім мен дағдыларды ойын түрінде меңгеруге көмектеседі.

“Сөздің сикырлы әлемі” тақырыбы аясында қолданылатын дидактикалық ойындар мен жаттығулар әр түрлі бағыттарға арналуы мүмкін:

- Дыбыстық мәдениетті дамытуға арналған ойындар мен жаттығулар:
 - “Дыбысты тап”: Тәрбиеші дыбыс айтады, балалар сол дыбыстан басталатын немесе аяқталатын сөздерді атайды.

- “Не дыбыс?":** Әр түрлі заттардың немесе жануарлардың дыбыстарын тыңдап, оларды ажырату.
- “Шалапақта”: Сөздігі буын санын шалапақтау арқылы көрсету.
 - “Дыбыстық лото”: Суреттерге қарап, олардың атауындағы белгілі бір дыбысты табу.
 - “Дыбыстық тізбек”: Бір бала бір сөз айтшы, келесі бала сол сөздің соңғы дыбысынан басталатын жана сөз айтшы.
 - “Артикуляциялық жаттығулар”: Тіл, ерін, жақ булшықтарын дамытуға арналған жаттығуларды ойын түрінде орындау (“Сағат тілі”, “Кішкентай қоян”).

- Сөздік қорды байытуға арналған ойындар мен жаттығулар:
 - “Не? Қандай? Не істейді?": Заттарды атау, олардың белгілерін және әрекеттерін сипаттау.
 - “Қарама-қарсы сөздер”: Заттардың немесе құбылыстардың қарама-қарсы белгілерін білдіретін сөздерді табу.
 - “Мағынасы жақын сөздер”: Бір мағынаны білдіретін әртүрлі сөздерді табу.
 - “Бір сөзбен ата”: Ұқсас заттарды немесе құбылыстарды бір жалпы сөзбен атау.
 - “Сикырлы қоржын”: Қоржыннан әр түрлі заттарды алып шығып, олар туралы әңгімелеу.
- Сөздік домино: Суреттер мен сөздерді сәйкестендіру арқылы ойнау.
- Сөйлем құрастыруға арналған ойындар мен жаттығулар:
 - “Сөздерден сөйлем құрастыр”: Шашыранқы сөздерден дұрыс сөйлем құрастыру.
 - “Сөйлемді аяқта”: Тәрбиеші бастаған сөйлемді аяқтау.
 - “Сурет бойынша сөйлем құрастыр”: Жеке суреттер немесе сюжеттік суреттер бойынша сөйлемдер құрастыру.
 - “Екі сурет - бір сөйлем”: Екі суретті байланыстыратын сөйлем құрастыру.
 - “Сөйлемді тарат”: Қарапайым сөйлемге жана сөздер қосу арқылы оны кеңейту.
- Байланыстырып сөйлеуді дамытуға арналған ойындар мен жаттығулар:
 - “Ненін не екенін айт”: Заттың не үшін қажет екенін сипаттау.

- "Суреттер сериясы бойынша әңгіме құрастыр": Оқитанның ретін көрсететін суреттер бойынша әңгіме құрастыру.
- "Ертегіні қайта айт": Қысқа ертегілердің мазмұнын өз сөзімен айттып беру.
- "Менің ойым": Өз тәжірибесі, көргені немесе естігені туралы әңгімелеу.
- "Сұрақтарға жауап бер": Берілген сұрақтарға толық жауап беру.
- 5. Грамматикалық құрылымды меңгеруге арналған ойындар мен жаттықтықтар:
 - "Кім? Не?": Зат есімдерді табу және оларды дұрыс қолдану.
 - "Қандай?": Сын есімдерді табу және зат есімдермен үйлестіру.
 - "Не істейді?": Етістіктерді табу және олардың әр түрлі формаларын қолдану.
 - "Қап немесе бір": Зат есімдердің жекеше және көпше түрін жасау.

Диалогтық ойындар мен жаттықтықтарды таңдау кезінде балалардың жас ерекшеліктерін, олардың тілдік даму деңгейін және сабақтың мақсатын ескеру қажет. Ойындар қызықты, тартымды болуы керек және балалардың белсенді қатысуын қамтамасыз етуі тиіс. Әрбір ойынның немесе жаттықтықтың нақты мақсаты болуы және балалардың тілдік дағдыларын дамытуға бағытталуы маңызды.

"Ертегілерге саяхат" бөлімі балалардың тілін дамытумен қатар, олардың рухани дүниесін байытты, қиялын ұштайды және адамгершілік құндылықтарды сіңіруге көмектеседі. Ертегілер арқылы балалар сөздің сиқырлы күшін сезінеді және оны өз сөйлеуінде қолдануға ұмтылады.

2.4. Рөлдік ойындар:

Балалардың сөздік қорын белсендіру, диалог құра білу дағдыларын дамыту үшін "Дүкен", "Дәрігерге бару", "Қонақта" сияқты рөлдік ойындар ойнату.

"Тіл - қарым-қатынас құралы" - балабақшада "Сөздің сиқырлы әлемі" тақырыбының қорытынды және өте маңызды бөлімі. Бұл бөлім балаларға тілдің адамдар арасындағы қарым-қатынастың негізгі құралы екенін түсіндіруге, өз ойларын, сезімдерін, қажеттіліктерін сөз арқылы жеткізудің маңыздылығын көрсетуге бағытталған. Сондай-ақ, бұл бөлімде сөйлеу мәдениетінің негіздері қалыптаспалады.

"Тіл - қарым-қатынас құралы" тақырыбында балабақшада қандай іс-шаралар мен әдістерді қолдануға болады:

Оқу-тәрбие процесінде:

✓ Әңгімелесулер:

- "Не үшін біз сөйлеміз?": Балалармен сөйлеудің маңыздылығы, адамдардың бір-бірімен қалай ақпарат алмасатыны туралы әңгімелесу.
- "Сөзбен қалай көмектесуге болады?": Қиын жағдайларда сөз арқылы қалай қолдау көрсетуге, көмек сұрауға болатыны туралы мысалдар келтіру.
- "Сыяластықпен сөйлеу": Үлкендермен және құрдастарымен қалай сыялай сөйлеу керектігін талқылау (сәлемдесу, қоштасу, өтініш білдіру, аяғыс айту сөздері).

- "Телефонмен сөйлесу мәдениеті": Телефон арқылы қалай дұрыс сөйлесу керектігі туралы түсінік беру.

Рөлдік ойындар:

✓ Әр түрлі қарым-қатынас жағдайларын модельдеу:

- "Дүкенде": Сатушы мен сатып алушының диалогы.
- "Дәрігер қабылдауында": Науқас пен дәрігердің әңгімесі.
- "Қонақта": Қонақ пен үй иесінің сөйлесуі.
- "Жолда кезігу": Таңыс екі адамның әңгімесі.
- "Көмек сұрау": Қиын жағдайға тап болған баланың көмек сұрауы.

✓ **Ситуативтік жаттықтықтар:** Әр түрлі өмірлік жағдайларды ұсынып, балалардың сол жағдайларда қалай сөйлесетінін көрсетуді сұрау. Мысалы, "Егер сен аласып кетсең, не айтасың?", "Егер сен досыңды ренжітіп алсаң, не дейсің?".

✓ **Көркем әдебиетті талдау:** Ертегілер мен әңгімелердегі кейіпкерлердің қарым-қатынас тәсілдеріне назар аудару, олардың сөйлеу мәнерін талдау.

✓ **Тестірлендірілген қойлымдар:** Балалардың өздері дайындаған шарын қойлымдар арқылы қарым-қатынас дағдыларын көрсетуі.

✓ **"Сөз - күш" ойындары:** Жағымды және жағымсыз сөздердің әсерін көрсетуге арналған ойындар. Мысалы, бір күнде жақсы сөздер айтып, екіншісіне жаман сөздер айту арқылы олардың әсерін бақылау (метафоралық мағынада).

✓ **"Менің сезімдерім" ойындары:** Балалардың өз сезімдерін сөзбен жеткізуге үйрету. Суреттер бойынша өз көңіл күйлерін сыпаттау, басқа адамдардың сезімдерін түсінуге тырысу.

Орталық ұйымдастыру:

- ✓ **"Қарым-қатынас бұрышы":** Телефон ойыншықтары, хат жазуға арналған құралдар (қағаз, қарындаш), әр түрлі эмоцияларды бейнелейтін суреттер, қарым-қатынасқа байланысты сюжеттік суреттер орналастыру.
- ✓ **"Сыпайылық сөздері" плакаттары:** Сәлемдесу, қоштасу, өтініш, аяғыс айту сөздері жазылған плакаттар іліп қою.

Ата-аналармен жұмыс:

- ✓ **Үлгі көрсету:** Ата-аналардың балаларымен сыпайы және дұрыс сөйлесуінің маңыздылығын атап өту.
- ✓ **Үйде қарым-қатынас ойындарын ойнауды ұсыну:** "Сөздік эстафета", "Мен не ойлаймын?" сияқты ойындар арқылы балалардың сөйлеуін дамытуға көмектесу.

- ✓ **Балалардың сұрақтарына жауап беру:** Балалардың қойған сұрақтарына шыдамдылықпен және түсінікті жауап берудің маңыздылығын түсіндіру.

"Ты - қарым-қатынас құралы" бөлімі балалардың әлеуметтік бейімделуіне, басқа адамдармен тіл табысуына және өздерін қоғамның толыққанды мүшесі ретінде сезінуіне көмектеседі. Дұрыс қалыптасқан қарым-қатынас дағдылары балалардың болашақ өмірінде үлкен рөл атқарады.

2.5. Шығармашылық жұмыстар:

Шығармашылық жұмыстар балабақшада "Сөздің сиқырлы әлемі" тақырыбын меңгерудің ажырама бөлігі болып табылады. Олар балалардың қиялын дамытуға, өз ойларын артүрлі тәсілдермен (сурет, мүсін, аппликация, сөз) білдіруге, тілдік белсенділігін арттыруға және шығармашылық қабілеттерін ашуға көмектеседі.

"Сөздің сиқырлы әлемі" аясында ұйымдастырылатын шығармашылық жұмыстардың түрлері:

1. Бейнелеу өнері арқылы шығармашылық:

- ✓ **Сурет салу:**
 - Ертегілердің, әңгімелердің сюжеттері бойынша сурет салу.
 - Сүйікті кейіпкерлерін бейнелеу.
 - Өз қиялдарынан туган образдарды салу.
 - Тыңдаған өлеңдер мен жұмбақтардың мазмұнын суреттеу.
 - "Менің сүйікті сөзім" немесе "Сиқырлы сөздер" тақырыптарына сурет салу.
- ✓ **Мүсіндеу:**
 - Ертегі кейіпкерлерін ермексаздан, камырдан немесе басқа да материалдардан мүсіндеу.
 - Сүйікті заттарын немесе жануарларын мүсіндеу және олар туралы әңгімелеу.
 - Тыңдаған әңгімелердің негізгі оқиғаларын мүсіндер арқылы көрсету.
- ✓ **Жапсыру:**
 - Түрлі-түсті қағаздардан ертегі кейіпкерлерін, заттарды немесе көрністерді жапсыру.
 - Табиғи материалдарды (жапырақтар, бұтақтар, тұқымдар) пайдаланып композициялар жасау және олар туралы әңгімелеу.
- ✓ **Қоллаж:**

➢ **Журналдардан, газеттерден қиып алынған суреттер мен жазуларды пайдаланып белгілі бір тақырыпқа (мысалы, "Менің отбасым", "Менің достарым") қоллаж жасау және оны түсіндіру.**

2. Сөздік шығармашылық:

✓ **Ертегі құрастыру:**

- Берілген бастама бойынша ертегі құрастыру.
- Өз ойларынан жана ертегілер шығару.
- Ертегінің аяғын өзгерту немесе жалғастыру.
- Кейіпкерлерге жана қасиеттер беру арқылы ертегіні өзгерту.

✓ **Өлең құрастыру:**

- Карнайым ұйақтарды табуға жаттығу.
- Берілген сөздерді пайдаланып шағын өлеңдер құрастыру.
- Өз сезімдері мен ойларын өлең жолдарына түсіруге тырысу.

✓ **Жұмбақтар құрастыру:**

- Заттардың немесе құбылыстардың ерекше белгілерін сипаттай отырып жұмбақтар ойлап табу.

✓ **Әңгіме құрастыру:**

- Суреттер сериясы бойынша әңгіме құрастыру.
- Өз бастарынан өткен қызықты оқиғаларды әңгімелеу.
- Берілген тақырып бойынша әңгіме құрастыру.

3. Театрландыру арқылы шығармашылық:

✓ **Рөлдік ойындар:**

- Ертегі кейіпкерлерінің рөлін сомдау.
- Әр түрлі өмірлік жағдайларды сахналау және диалогтар құрастыру.
- ✓ **Қуыршақ театры:**
 - Қол қуыршақтарын, саусак қуыршақтарын немесе көленкелі театрды пайдаланып ертегілерді көрсету.
 - Қуыршақтарға арнап сөздер мен репликалар ойлап табу.

Шығармашылық жұмыстарды ұйымдастыру кезіндегі ескеретін жайттар:

- Балалардың жас ерекшеліктерін ескеру: Тапсырмалар балалардың күші жететіндей және қызықты болатындай етіп құрылуы керек.
- Қажетті материалдармен қамтамасыз ету: Балалардың өз идеяларын жүзеге асыруы үшін әр түрлі материалдар (қағаз, бояулар, қарындаштар, ермексаз, қайшы, желім, табиғи материалдар және т.б.) дайын болуы керек.
- Балалардың дербестігін қолдау: Балаларға өз идеяларын еркін білдіруге, өз бетінше шешім қабылдауға мүмкіндік беру.

- Мақтау және қолдау көрсету: Балалардың әрбір шығармашылық жұмысын мақтау, олардың жетістіктерін атап өту және ынталандыру
- Нәтижелерді көрсету: Балалардың жұмыстарын көрмеге қою, олардың мақтаным сөзінің арттырады және басқа балаларға шабыт береді.

2.6. Мнемотехника

Мнемотехника - балабақшада балалардың жаңа сөздерді, өлеңдерді, ертегілерді және басқа да ақпаратты жақсырақ есте сақтауына көмектесетін тиімді әдістердің бірі. Бұл әдіс ақпаратты есте сақтау үшін визуалды бейнелерді, ассоциацияларды (байланыстарды) және басқа да сезім мүшелерін іске қосуға негізделген.

"Сөздің сиқырлы әлемі" тақырыбы аясында мнемотехниканы қалай қолдануға болады:

1. Жаңа сөздерді есте сақтау үшін:
 - Сурет-сөздіктер: Жаңа сөздерді олардың мағынасын бейнелегінін суреттермен байланыстыру. Мысалы, "үлкен" сөзі үшін үлкен пілдің суретін көрсету.
 - Ассоциациялар құру: Жаңа сөзді балаларға таныс нәрсемен байланыстыру. Мысалы, "сары" сөзін күннің немесе баланының түсімен байланыстыру.
 - Мнемоквалдраттар: Әрбір жаңа сөзді еске түсіретін шағын суреттер немесе символдар салу.
2. Өлеңдерді жаттау үшін:
 - Мнеможолдар: Өлеңнің әрбір жолын немесе мағыналық бөлігін бейнелегінін суреттердің немесе символдардың тізбегін құру. Балалар суреттерге қарап отырып өлеңді еске түсіреді.
 - Мнемокестелер: Өлеңнің мазмұнын толығырақ көрсететін кестелер жасау. Кестелерде әрбір жолға немесе фразалға сәйкес келетін суреттер немесе белгілер орналастырылады.
 - Кимыл-ассоциациялар: Өлеңнің сөздеріне сәйкес келетін кимылдар ойлап табу және оларды жаттау процесінде қолдану.
3. Ертегілерді еске сақтау үшін:
 - Мнемотізбектер: Ертегінің негізгі оқиғаларын ретімен бейнелегінін суреттердің немесе символдардың тізбегін жасау. Балалар тізбекке қарап отырып ертегіні баяндайды.
 - Мнемокарталар: Ертегінің кейіпкерлерін, олардың қасиеттерін, оқиғаның орнын және негізгі оқиғаларын бейнелегінін карталар құру.
 - Рөлдік ойындар мен сахналар: Ертегіні рөлдерге бөліп ойнау және әрбір кейіпкердің сөздерін, әрекеттерін суреттер немесе белгілер арқылы еске түсіру.

Мнемотехниканы қолдану принциптері:

- Көрнекілік: Бейнелер мен суреттердің айқын, түсінікті болуы маңызды.
- Ассоциативтілік: Бейнелер балалар үшін мағыналы және оңай еске түсетін ассоциациялар тудыруы керек.
- Жүйелілік: Ақпаратты біртіндеп, жүйелі түрде ұсыну қажет.
- Қызығушылық: Мнемотехникалық әдістер ойын түрінде, қызықты стіп ұйымдастырылуы керек.
- Балалардың белсенділігі: Балалардың бейнелерді жасауға, ассоциациялар құруға белсенді қатысуы маңызды.

Мнемотехниканың артықшылықтары:

- Есте сақтау процесін жеңілдетеді және қызықты етеді.
- Визуалды жадыны дамытады.
- Қиялды және шығармашылықты ынталандырады.
- Байланыстырып сөйлеу дағдыларын дамытуға көмектеседі (ертегілерді баяндау кезінде).
- Балалардың өзіне деген сенімділігін арттырады (жаңа ақпаратты оңай меңгеру арқылы).

Балабақшада мнемотехниканы жүйелі түрде қолдану балалардың тілдік дамуына, есте сақтау қабілеттерінің жақсаруына және оқуға деген қызығушылықтарының артуына ықпал етеді

2.7. Сабақ жоспарлары мен концептілері.

Әр түрлі жас тобына арналған (кіші, ортаңғы, ересек) тіл дамыту сабақтарының үлгілері.
Өрине, әр түрлі жас тобына арналған тіл дамыту сабақтарының үлгілерін ұсына аламын.

Бұл тек жоспарлардың негізгі бағыттары мен мысалдары, әрбір тәрбиеші өз тобының ерекшеліктеріне қарай оларды толықтырып, өзгерте алады.

Ортаңғы (3 жас)

Тақырыбы: "Сиқырлы дыбыстар"

Мақсаты: Балалардың дыбыстар туралы алғашқы түсініктерін қалыптастыру, фонематикалық есту қабілетін дамыту, сөздік қорын байыту.

Көрнекіліктер: Әр түрлі дыбыстар шығаратын ойыншықтар (мысық, ит, машина т.б.), дыбыстардың суреттері, дөп.

Сабақ барысы:

- Ұйымдастыру кезеңі (2-3 минут): Балалармен сәлемдесу, көңілдерін көтеруге арналған шағын жаттығу ("Күнге қол соғайық").
- Негізгі бөлім (10-12 минут):
 - "Дыбысты тап" ойыны: Тәрбиеші әр түрлі ойыншықтардың дыбыстарын шығарады, балалар оның не екенін атайды.

- "Қай дыбыс естіледі?" ойыны: Тәрбиеші әр түрлі дыбыстардың суреттерін көрсетеді (мысалы, желдің, судың, құстың), балалар осы дыбыстарды қайталайды.
- "Допты қатып ал" ойыны: Тәрбиеші сөз айтады, балалар сол сөздің басындағы дыбысты айтып, допты қатып алады.
- ✓ Сергіту сәті (1-2 минут): Қимылдық ойын ("Қонды баалапандар").
- ✓ Қорытынды бөлім (2-3 минут): Сабақта не істегендерін еске түсіру, балаларды мадақтау.

Ересек топ (4 жас)

Тақырыбы: "Сөздер - біздің достарымыз"
 Мақсаты: Балалардың сөздік қорын кеңейту, сөздердің мағынасын түсінуге үйрету, қарапайым сөйлемдер құрастыру дағдыларын дамыту.
 Көрнекіліктер: Әр түрлі заттардың суреттері, ойыншықтар, сюжеттік суреттер.

Сабақ барысы:

- ✓ Ұйымдастыру кезеңі (3-4 минут): Балалармен сәлемдесу, "Сөздер тізбегі" ойынын ойнау (әрбір бала алдыңғы бала айтқан сөздің соңғы дыбысынан басталатын жана сөз айтады).
- ✓ Негізгі бөлім (15-18 минут):
 - "Не? Қандай? Не істейді?" ойыны: Тәрбиеші сурет көрсетеді, балалар суреттегі затты, оның қандай екенін және не істейтінін айтады.
 - "Қарама-қарсы сөздерді тап" ойыны: Тәрбиеші сөз айтады, балалар оның қарама-қарсы мағынасын табады.
 - "Сурет бойынша сөйлем құрастыр" ойыны: Тәрбиеші сюжеттік сурет көрсетеді, балалар сол сурет бойынша қарапайым сөйлемдер құрастырады.
- ✓ Сергіту сәті (2-3 минут): Саусак ойыны ("Біз жазамыз").
- ✓ Қорытынды бөлім (3-4 минут): Сабақта қандай жана сөздермен танысқандарын еске түсіру, балаларға сұрақтар қою.

Мектепалды топ (5жас)

Тақырыбы: "Сықырлы әңгімелер"

Мақсаты: Балалардың байланыстырып сөйлеу дағдыларын дамыту, ертегілердің құрылымын түсінуге көмектесу, шығармашылық қиялын дамыту.
 Көрнекіліктер: Әр түрлі ертегілердің кітаптары, ертегі кейіпкерлерінің суреттері, мнемотехникалық кестелер.

Сабақ барысы:

- ✓ Ұйымдастыру кезеңі (4-5 минут): Балалармен сәлемдесу, "Ертегіні еске түсір" ойынын ойнау (тәрбиеші ертегіден үзінді оқиды, балалар оның атын айтады).
- ✓ Негізгі бөлім (20-25 минут):

- Ертегіні оқу немесе айтты беру: Тәрбиеші жана ертегіні оқып береді немесе айтты береді.
- Ертегіні талдау: Кейіпкерлер, олардың әрекеттері, ертегінің басы, ортасы және аяғы туралы әңгімелесу.
- "Ертегіні өзгертейік" ойыны: Балаларға ертегінің аяғын өзгертуді немесе жана кейіпкер қосуды ұсыну.
- Мнемотехника арқылы ертегіні қайта айту: Мнеможесте немесе мнемотізбек бойынша ертегіні еске түсіріп айту.
- ✓ Сергіту сәті (3-4 минут): Қимылдық ойын ("Ертегі кейіпкерлерінің қимылдары").
- ✓ Қорытынды бөлім (4-5 минут): Сабақта қандай ертегімен танысқандарын еске түсіру, балаларға ертегі бойынша өз ойларын айтуды ұсыну.

2.8. Ойындар мен жаттығулар.

Сөздік қорын байытуға, дыбыстарды дұрыс айтуға, тілдің грамматикалық құрылымын меңгеруге арналған дидактикалық ойындар мен жаттығулар.
 Әрине, балалардың жас ерекшеліктеріне қарай сөздік қорын байытуға, дыбыстарды дұрыс айтуға және тілдің грамматикалық құрылымын меңгеруге арналған көптеген қызықты ойындар мен жаттығулар бар. Міне, бірнеше мысал:

Сөздік қорын байытуға арналған ойындар:

- ✓ "Сықырлы қоржын": Қоржынға әртүрлі заттар салынады. Балалар кезекпен бір затты алып шығып, оның атын айтады және ол туралы бір-екі сөйлем айтты береді (мысалы, түсі, пішіні, не үшін қолданылады).
 - ✓ "Сөз тізбегі": Бір бала бір сөз айтады, келесі бала сол сөздің соңғы дыбысына басталатын жана сөз айтады. Ойын осылай жалғаса береді. Мысалы: *кінал - парта - алма* - ...
 - ✓ "Антонимдер мен синонимдер": Ересек адам сөз айтады, ал бала оның антонимін (қарама-қарсы мағыналы сөзін) немесе синонимін (мағынасы жақын сөзін) айтады.
 - ✓ "Не артық?": Төрт сурет көрсетіледі, оның үшеуі бір топқа жатады, ал біреуі артық. Бала артық суретті тауып, неге артық екенін түсіндіреді. Бұл баланың сөздік қорын ғана емес, логикалық ойлауын да дамытады.
 - ✓ "Затты сипатта": Бір зат көрсетіледі, бала оны мүмкіндігінше көп сын есімдермен сипаттайды (мысалы, алма қандай? - қызыл, дөңгелек, тәтті, шырынды, үлкен...).
- Дыбыстарды дұрыс айтуға арналған жаттығулар:
- ✓ "Тіл жаттығулары": Тілді әртүрлі бағытта қозғалтуға арналған жаттығулар (мысалы, тілді жоғары-төмен, оңға-солға қозғалту, тілдің ұшымен тандайды басу, "сағат" жасау).

- ✓ "Ерін жаттыулары": Ерінді әртүрлі пішінге келтіруге арналған жаттығулар ("балық", "пілдің тұмсығы", "күлімсіреу").
- ✓ "Дыбыстық жаңғырық": Ересек адам дыбысты немесе буынды айтады, бала қайталайды. Кейіннен сөздер мен қысқа сөйлемдерге көшуге болады.
- ✓ "Жанылтпаптар": Дыбыстары ұқсас сөздерден құралған жанылтпаптарды айту арқылы балалардың дикциясы жақсарады.
- ✓ "Суреттер бойынша дыбыстарды ажырату": Әр түрлі дыбыстардан басталатын немесе аяқталатын заттардың суреттерін көрсетіп, сол дыбыстарды қайталауды сұрау.

Тілдің грамматикалық құрылымын меңгеруге арналған ойындар мен жаттығулар:

- ✓ "Кім не істейді?": Суреттер көрсетіледі, онда әртүрлі адамдар мен жануарлар әрекет жасап тұрады. Бала суреттегілердің не істеп жатқанын айтады (мысалы, қыз секіріп жүр, мысық ұйықтап жатыр). Бұл етістіктерді дұрыс қолдануға көмектеседі.
- ✓ "Бір және көп": Заттың бір данасы мен бірнеше данасының суреттері көрсетіледі. Бала олардың айырмашылығын айтады (мысалы, бір алма - көп алмалар). Бұл зат есімдердің көптік жалғауын меңгеруге көмектеседі.
- ✓ "Сөздерді дұрыс байланыстыр": Сөздер беріледі, бала олардан дұрыс сөйлем құрастырады. Мысалы: *кітап, үстел, жатыр, үстінде*. Дұрыс нұсқасы: *Кітап үстелдің үстінде жатыр*.
Бұл ойындар мен жаттығуларды баланың қызығушылығын арттыру үшін әртүрлі формада (жарыс, эстафета, командалық ойын) ұйымдастыруға болады. Ең бастысы - сабақ қызықты әрі жеңіл өтуі керек. Әрбір баланың жетістігін мадақтап, қолдау көрсету маңызды.

2.9. Ата-аналармен жұмыс

Ата-аналарға арналған кеңестер, ұсыныстар, бірлескен іс-шаралардың жоспарлары.

- ✓ Үй тапсырмалары: Ата-аналармен бірге дыбыстық ойындар ойнауға, қарапайым сөздерді дыбыстарға бөлуге арналған тапсырмалар беру.
- ✓ Ақпараттық стендтер: "Дыбыстар әлемі" тақырыбы бойынша кеңестер, ойындар мен жаттығулардың үлгілерін орналастыру.
- ✓ Үйде ойнауға арналған ойындар: Ата-аналарға "Сөздердің сыры" тақырыбында балаларымен бірге ойнауға болатын қызықты ойындар ұсыну (мысалы, "Затты сипатта", "Сөз ойлап тап").
- ✓ Кітап оқуды ұсыну: Балаларға қызықты әңгімелер мен ертегілер оқып берудің маңыздылығын атап өту.
- ✓ Үйде кітап оқуды ұсыну: Ата-аналарға балаларына күнделікті кітап оқып берудің маңыздылығын түсіндіру, кітап таңдауда кеңес беру.
- ✓ Бірлескен іс-шаралар: Кітаптарды талқылау, сүйікті кітаптары туралы әңгімелесу, кітаптардың кейіпкерлерімен кездесулер ұйымдастыру.
- ✓ Кітапханаға саяхат ұйымдастыру.
- ✓ Үйде ертегілер оқуды ұсыну: Ата-аналарға балаларына күнделікті ертегілер оқып берудің маңыздылығын түсіндіру.
- ✓ Бірлескен іс-шаралар: Ата-аналардың қатысуымен ертегілер кеші, ертегілерді сахналау, ертегілер бойынша викториналар ұйымдастыру.
- ✓ Ертегілер кітаптарын сыйға тарту акцияларын ұйымдастыру.

Қорытынды

«Сөздің сиқырлы әлемі» әдістемелік құралы мектепке дейінгі жастағы балалардың сөйлеу тілін кешенді дамытуға бағытталған тиімді педагогикалық тәжірибені жүйелейді. Құралда ұсынылған оқу-тәрбие жұмыстары, дидактикалық ойындар, тіл дамыту сабақтары, көркем әдебиетпен жұмыс, мнемотехника элементтері және шығармашылық тапсырмалар балалардың тілдік қабілеттерін табиғи әрі қызықты ортада дамытуға мүмкіндік береді.

Әдістемелік құралды қолдану барысында балалардың дыбыстарды дұрыс айту дағдылары қалыптасып, сөздік қоры кеңейеді, байланыстырып сөйлеу қабілеті дамиды және өз ойын еркін жеткізуге деген сенімділігі артады. Ойын технологиялары мен практикалық жаттығулар оқу процесінің тартымдылығын арттырып, балалардың тілге деген қызығушылығын күшейтеді.

Сонымен қатар ұсынылған әдіс-тәсілдер балалардың коммуникативтік дағдыларын жетілдіруге, сөйлеу мәдениетін қалыптастыруға және әлеуметтік ортада еркін қарым-қатынас жасауына ықпал етеді. Көркем әдебиет пен шығармашылық жұмыстар арқылы балалардың қиялы, ойлау қабілеті және эмоционалдық дамуы да қатар жетілдіріледі.

Құралда берілген материалдар педагогтер мен логопед мамандарға практикалық көмек көрсетіп, оқу іс-әрекетін тиімді ұйымдастыруға жағдай жасайды. Әдістемелік ұсыныстарды жүйелі түрде қолдану балалардың тілдік дамуын жақсартып қана қоймай, олардың мектепке дайындық деңгейін арттыруға мүмкіндік береді.

Қорыта айтқанда, «Сөздің сиқырлы әлемі» әдістемелік құралы мектепке дейінгі ұйымдарда тіл дамыту жұмысын жетілдіруге бағытталған мазмұнды әрі тәжірибелік маңызы жоғары әдістемелік материал болып табылады және оны білім беру процесінде кеңінен қолдануға болады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. – Астана, 2022.
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы. – Астана, 2022.
3. Жүсіпова Д.З., Андабекова С.Ж., Сатыбалдиева К.А., Байгабылова Қ.Т. Көркем әдебиет. – Алматы: Аруна, 2019.
4. Нүсіпбекова М.И., Сеилгазинова С.А. «Қарлығаш» оқу-әдістемелік кешені: Хрестоматия. – Астана: Арман-ПВ, 2007.
6. Абилова О.А. Мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамытуға арналған ойындар мен жаттығулар. – Атырау, 2019.
7. Тұрсынбаева Г. Ж. Сөйлеуді дамыту: Әдістемелік құрал. Мектепке дейінгі – Алматы, 2023.

Мазмұны:

1.Түсіндірме жазба.....	3
2.Кіріспе.....	4
I. Негізгі бөлім.....	4
2.Тақырыптық апталықтар\күндер.....	5
2.1.Тіл дамыту сабақтары.....	7
2.2.Көркем әдебиетпен таныстыру.....	9
2.3.Дидактикалық ойындар мен жаттығулар.....	10
2.4.Рөлдік ойындар.....	12
2.5.Шығармашылық жұмыстар.....	14
2.6.Мнемотехника.....	16
2.7.Арнайы түзетуші іс-әрекеттердің жоспарлары.....	17
2.8.Ойындар мен жаттығулар.....	19
2.9.Ата-аналармен жұмыс.....	21
3.Қорытынды	22
IV.Пайдаланған әдебиеттер тізімі.....	23
4.Мазмұны	24